

Cuvântul martalog

Tiktin are, în al său „Rumänisch-Deutsches Wörterbuch“, cuvântul *martalog* pe care-l află în limba română. Acest cuvânt nu-l pomeniște *Dicționarul* rom. al lui Lazăr Șeineanu și mi se pare că nici alte dicționare nu-l au. În ce privește înțelesul cuvântului, Tiktin spune că înseamnă : „Art griech. Söldner der Türken“, adică un fel de soldați Greci nămiți în oștirea turcească. Lucrul însă nu e tocmai așa. Atrag atenția că în revista *Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor*, care apare în Belgrad, capitala Jugoslaviei, sub direcția profesorului universitar de acolo Pavle Popović, vol. VIII (a. 1928), p. 213-229, e publicată o cercetare amănunțită, după diferite izvoare, scrisă de D. I. Popović, cu privire la compoziția acestor „martolos“ la singular și „martolosi“ la plural în limba sârbo-croată. Din izvoarele adunate aci de autor se vede că „martolosi“, cuvânt de origine grecească, erau nu numai Greci în oștirea turcească, cum zice Tiktin, ci erau anumite trupe cu o anumită organizație și împrăștiate în diferite garnizoane turcești, trupe compuse de regulă din creștini, dar nu numai Greci aceștia, ci încă și Sârbi și *Vlahi*. Autorul acestui articol accentuează că în compoziția acestor trupe „martolosi“ intrau mai ales Sârbi, pentru că dânsul vrea să înțeleagă că Vlahii erau tot Sârbi.

Problema acestor Vlahi e încă nedezlegată. D. profesor dela Cluj Silviu Dragomir crede, în publicațiile sale, că sub numele de Vlahi se înțelegea, în izvoarele în cari e scris cuvântul, totdeauna Români; aceasta e însă desigur o greșală, pentru că uneori sub numele de Vlahi se înțelege și Sârbi. Pe de altă parte e o eroare și părerea scriitorilor Sârbi, cari susțin că sub numele de Vlahi se înțelegea totdeauna Sârbi. Adevărul e că sub numele Vlahi se înțelegea în vechile izvoare *uneori Sârbi, alte ori Români*. Eu însumi știu că în Zagreb s. ex., sub numele de Vlah se înțelege și astăzi Sârb. Croații de acolo au chiar proverbul, pe care-l *adresează Sârbilor* : niti u moru mjere, niti u Vlahu vjere, adică „nici în mare măsură, nici în Vlah credință“. Este, de altfel, o mare adversitate, dacă nu chiar

dușmănie, în Croația, și în deosebi în Zagreb, capitala acesteia, între Croați (= Hrvati, cum aceștia se numesc ei înșiși pe sine) și între Sârbi, pe cari Hrvati (= Croații) îi numesc Vlahi.

Ilie Bărbulescu

Masaryk și originea concepției Micei Înțelegeri

Deja în *Arhiva* din Oct. 1921 arătam aceea ce am repetat și în No. din 1922, XXIX, p. 534 : că originea ideii despre formarea Miciei Înțelegeri de după războiul trecut se află deja la cehul Havliček, în vremea revoluției din 1848 în Austria.

În revista din Praga : *Prager Rundschau*, a. VI, fasc. 4, (a. 1936), p. 304, care apare de 6 ani sub direcția profesorului universitar de acolo Dr. Kamil Krofta, azi ministru de externe al Cehoslovaciei, d. Traian Ionescu-Nișcov publică un articolăș cu titlul „Masaryk und die Rumänen“, în care adună, din scrierea d-lui Masaryk *Weltrevolution* și din alte scrieri cehe și ziare românești, date despre atingerile fostului președinte al republicii cehoslovace cu Românii în vremea războiului mondial. Din însemnările lui Masaryk *Weltrevolution* d. Tr. Ionescu-Nișcov extrage următoarele : „Ideia Micei Înțelegeri era intradevăr, ca să zic așa, în aer... cunoștința personală și conlucrarea noastră cu Românii în Rusia erau sâmburele Triplei alianțe... Planul meu este : noi, iugoslavii și Românii vom forma un puternic închis Trio. („Der Gedanke der Kleinen Entente lag freilich sozusagen in der Luft... Die persönliche Bekantschaft [în 1917 și 1918] und unser Zusammenwirken mit den Rumänen in Russland waren der Keim des Dreiverbandes... Mein Plan ist : wir, die Jugoslaven und die Rumänen werden ein fest zusammengeschlossenes Trio bilden“). Asta o scrie Masaryk deja pentru anul 1919, când el a prezidat, ca președinte al Republicei, primul consiliu de miniștri în care era și Beneș.

Așa că din izvoarele ce am adus eu în mai sus pomenitele numere al *Arhivel*, precum și din aceste date adunate aci rezultă că originea ideii despre crearea Micei Înțelegeri se află în Cehia (Boemia) din 1848, la distinsul bărbat politic din acea vreme : Havliček, și nu e eșită din mintea celor ce au pus-o la cale și realizat-o în 1920, ci aceștia au luat-o dela el.

Ilie Bărbulescu,